

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****603. Pierwsze stanowisko *Aradus brevicollis* FALLÉN, 1807 oraz drugie *Aneurus avenius* (DUFOUR, 1833) (Heteroptera: Aradidae) w Beskidach Wschodnich**

First record of *Aradus brevicollis* FALLÉN, 1807 and second of *Aneurus avenius* (DUFOUR, 1833) (Heteroptera: Aradidae) in the Eastern Beskidy Mts.

KEY WORDS: Heteroptera, Aradidae, true-bugs, new record, Eastern Beskidy Mts., Poland.

Aradus brevicollis FALLÉN, 1807 i *Aneurus avenius* (DUFOUR, 1833) są jednymi z rzadziej spotykanych przedstawicieli korowcowatych w Polsce. *Aradus brevicollis* został wykazany po raz pierwszy w Polsce przed zaledwie 20 laty (LIS J. A. 1990: Pol. Pis. Ent., **59**: 511-525) i do tej pory stwierdzono go na nie więcej niż 5 stanowiskach w 5 krainach – Puszczy Białowieskiej, Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej, Sudetach, Podlasiu i Górnym Śląsku (LIS J. A. 1990: *ibid.*; KUBISZ 1992: Wiad. entomol., **11**, 1: 7-11; SKÓRKA 1994: Acta ent. Siles., **2**, 1: 13-20). Jest gatunkiem o rozmieszczeniu transpalearktycznym i o słabo udokumentowanej biologii. Najczęściej znajduje się pod korą drzew iglastych w dużych kompleksach leśnych (LIS J. A. 2001: Klucze oznacz. Owad. Pol., XVIII, **11**: 1-33).

Aneurus avenius jest znany z 10 stanowisk, w siedmiu krainach – Pobrzeżu Bałtyku, Puszczy Białowieskiej, Roztoczu, Bieszczadach, Beskidzie Wschodnim, Beskidzie Zachodnim i Górnym Śląsku (LIS J. A. 1990: *ibid.*; KUBISZ 1992: *ibid.*; LIS J. A., LIS B. 1998: Ann. Upper Siles. Mus., Bytom, Ent. **8/9**: 107-146). Większość tych stwierdzeń pochodzi sprzed ponad 50 lat. Gatunek ten ma rozmieszczenie palearktyczne, nie omija także gór. Odławiany był za korą różnych gatunków drzew liściastych, znajdowano go także w gnijącym drewnie (LIS J. A. 2001: *ibid.*), oraz sporadycznie w szyszkach (WACHMANN i in. 2007: Die Tierwelt Deutschlands. 78, Wanzen 3. Goecker, Evers, Keltern. 272 ss.).

Poniżej przedstawiamy nowe stanowiska tych gatunków w Beskidach Wschodnich. Dla *Aradus brevicollis* jest to pierwsze stanowisko w tej krainie, a dla *Aneurus avenius* drugie. Ten drugi podawany był wcześniej z Beskidu Wschodniego z Barwinka (KUBISZ 1992: *ibid.*).

***Aradus brevicollis* FALLÉN, 1807**

– Beskid Wschodni: Pogórze Przemyskie (UTM: FV08), 10 IX 2011 – 1 ex., las łęgowy, pod kamieniem w potoku, leg. et det. M. A. MAZUR. ver. et coll. G. HEBDA.

***Aneurus avenius* (DUFOUR, 1833)**

– Beskid Wschodni: Pogórze Przemyskie (FV08), 10 IX 2011 – 1 ex., las łęgowy, pod korą martwego graba, leg. et det. M. A. MAZUR. ver. et coll. G. HEBDA.

Sz szczególnie interesujące jest stwierdzenie *Aradus brevicollis* pod kamieniem w korycie potoku. Może to wskazywać na nowe, niepodawane wcześniej mikrośrodowisko wykorzystywane przez ten gatunek.

604. Pierwsze stanowisko *Aneurus avenius* (DUFOUR, 1833) (Heteroptera: Aradidae) w Sudetach

First record of *Aneurus avenius* (DUFOUR, 1833) (Heteroptera: Aradidae) in the Sudetes

KEY WORDS: Heteroptera, Aradidae, *Aneurus avenius*, true-bugs, new record East Sudetes, Śnieżnik Massif, SW Poland.

Aneurus avenius (DUFOUR, 1833) jest rzadko spotykanym przedstawicielem rodziny korowcowatych w Polsce. Stwierdzono go dotąd na nie więcej niż 10 stanowiskach, w siedmiu krainach: Pobrzeże Bałtyku, Puszcza Białowieska, Roztocze, Bieszczady, Beskid Wschodni, Beskid Zachodni i Górny Śląsk (LIS 1990: Pol. Pis. Ent., **59**: 511-525; KUBISZ 1992: Wiad. entomol., **11**, 1: 7-11; LIS, LIS 1998: Ann. Upper Siles. Mus., Bytom, Ent. **8/9**: 107-146). Większość tych danych opiera się jednak na materiałach sprzed ponad 50 lat. Omawiany gatunek ma rozmieszczenie palearktyczne. Nie omija także gór, w Alpach np. sięga do 800 m n.p.m. Żyje pod korą różnych gatunków drzew liściastych, znajdowany jest także w gnijącym drewnie (LIS 2001: Klucze oznacz. Owad. Pol., XVIII, **11**: 1-33), oraz sporadycznie w szyszkach (WACHMANN i in. 2007: Die Tierwelt Deutschlands, 78, Wanzen 3. Goecke, Evers, Kelttern. 272 ss.).

Poniżej podajemy pierwsze stanowisko tego gatunku w Sudetach.

– Sudety Wschodnie: Góry Złote, Łądek Zdrój (UTM: XR37), 7 XI 2011 – 1 ex., znaleziony pod korą drzewa w stosie drewna przywiezionego jesienią 2009 r. z Janowej Góry w Masywie Śnieżnika (XR36). leg. K. ZAJĄC. det. et coll. G. HEBDA.

Korowcowate, w tym *Aneurus avenius* posiadają słabe zdolności dyspersyjne. Ponadto jako mycetofagi, posiadają dobre warunki do rozwoju w stosie leżakowanego drewna. Dlatego też skłaniamy się do tezy, że okaz ten został zawleczony z drewnem z Janowej Góry, a nie pojawił się naturalnie wskutek dyspersji z przylegających do Łądka Zdroju lasów.

Bez względu jednak na przyjęte założenie, stwierdzenie *Aneurus avenius* jest pierwszym w Sudetach i najbardziej wysuniętym na zachód stanowiskiem tego gatunku w Polsce.

Grzegorz HEBDA, Kat. Biosystemat., Uniw. Opolski, Opole
Krzysztof ZAJĄC, Łądek Zdrój

605. Nowe stanowisko *Caryoscapa limbata* (ERICHSON, 1845) (Coleoptera: Staphylinidae: Scaphidiinae) w Polsce

A new record of *Caryoscapa limbata* (ERICHSON, 1845) (Coleoptera: Staphylinidae: Scaphidiinae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, Scaphidiinae, *Caryoscapa limbata*, new record, SE Poland.

Caryoscapa limbata (ERICHSON, 1845) to gatunek o zasięgu palearktycznym. W Polsce bardzo rzadko notowany, znany jedynie z okolic Przemyśla (BURAKOWSKI i in. 1978: Kat. fauny Pol., XXIII, **5**: 1-356) oraz Puszczy Białowieskiej (Białowieża - Krzyże) (GRZYWOCZ 2003: Acta ent. Siles., **11**, 1-2: 101). Spotykany pod zmurszałą, przegrzybiałą korą i na owocnikach grzybów nadrzewnych. Łatwy do odróżnienia od krajowych przedstawicieli rodzaju *Scaphisoma* LEACH, dzięki silnie rozszerzonemu, ostatniemu (czwartemu) członowi głąszczków szczękowych.

Nowe stanowisko tego chrząszcza odkryto w Beskidzie Wschodnim:

- Góry Słonne: Sanok - Olchowce (UTM: EV89), 26 VII 2011 – 12 exx., 2 VIII 2011 – 1 ex., na owocniku kolczatki strzępiastej – *Hericium cirrhatum* (PERS.) NIKOL., rosnącym na pniaku bukowym, w lesie jodłowo-bukowym z domieszką dębu, nad Potokiem Olchowskim, leg. D. TWARDY.

Okazy dowodowe znajdują się w kolekcji autora.

Dariusz TWARDY, Brzozów

606. Nowe stanowiska *Derodontus macularis* (FUSS, 1850) (Coleoptera: Derodontidae) w Polsce

New records of *Derodontus macularis* (FUSS, 1850) (Coleoptera: Derodontidae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Derodontidae, *Derodontus macularis*, new records, SE Poland.

Rodzina Derodontidae liczy w faunie Polski zaledwie dwa gatunki: *Derodontus macularis* (FUSS, 1850) i *Laricobius erichsonii* (ROSENHAUER, 1846). *Derodontus macularis* (FUSS.) to gatunek mycetobiontyczny, związany z grzybami saprofitycznymi z rodzaju smolucha (*Ischnoderma* P. KARST.). Owady doskonale pojawiają się jesienią i są spotykane do wiosny. Występuje w lasach o charakterze naturalnym. Bardzo rzadko notowany, wykazany z okolic Przemyśla, Bieszczadów, Pienin, z Gór Świętokrzyskich (BURAKOWSKI i in. 1986: Kat. Fauny Pol., XXIII, 11: 1-243). Ostatnio podawany z obszaru ochrony nćsistej „Święty Krzyż” w Świętokrzyskim PN (BOROWSKI 2007: [W:] BOROWSKI, MAZUR (red.): Waloryzacja ekosystemów leśnych Gór Świętokrzyskich metodą zooindykacyjną. Wydawnictwo SGGW, Warszawa: 119-147) oraz Tatr (KLEJDYSZ, SKOCZYŁAS 2008: Wiad. entomol., 27, 3: 171-172).

Podaję nowe stanowiska *Derodontus macularis* w Beskidzie Wschodnim:

- Góry Słonne: rez. „Polanki” ad Sanok (UTM: EV98), 9 XI 2010 – 15 exx., z hymenoforu i z wnętrza owocnika smoluchy świerkowej – *Ischnoderma benzoinum* (WAHLENB.: FR) P. KARST., na leżącej, grubej kłodzie jodłowej, w buczynie karpackiej, leg. D. TWARDY;
- Pogórze Dynowskie: Krzemienna (EA80), 14 XI 2011 – 3 exx., pod korą powalonej jodły, u nasady owocnika *I. benzoinum* (WAHLENB.: FR) P. KARST., starodrzew jodłowy, leg. D. TWARDY.

Materiał dowodowy znajduje się w zbiorze autora.

Dariusz TWARDY, Brzozów

607. Nowe stanowisko *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera: Meloidae) w Polsce

New record of *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera: Meloidae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Meloidae, *Sitaris muralis*, new locality, SE Poland.

Sitaris muralis (FORSTER) obejmuje swym zasięgiem południową, zachodnią i środkową Europę, oraz północną Afrykę. W Polsce bardzo rzadki, wykazany z Łańcuta (KUBISZ, SZWAŁKO 1994: Wiad. entomol., 13: 13-19) i Przemyśla (KARP, ROSSA 2005: Wiad. ento-

mol., 24: 48-49). Pierwsze stwierdzenie z Świąciechowa (okolice Leszna) (SZULCZEWSKI 1922: Prace Kom. Mat.-Przyr. PTPN, B, 3-4: 183-243), zostało zakwestionowane z powodu braku okazów dowodowych. Gatunek ciepłolubny o ciekawej biologii, z późnym okresem pojawu imago, przypadającym na sierpień–wrzesień. Napotymano na nasłonecznionych, nie remontowanych ścianach budynków, murach, skrajach dróg.

Poniżej prezentuję nowe stanowisko *Sitaris muralis* (drugie w Beskidzie Wschodnim):
– Brzozów (UTM: EA70), 28 VIII 2000 – 1 ex., na rozsypanych się ścianie budynku, stanowisko o wystawie południowej, leg. et coll. D. TWARDY.

Dariusz TWARDY, Brzozów

608. Współczesne stwierdzenia *Chrysochus asclepiadeus* (PALLAS, 1773) (Coleoptera: Chrysomelidae: Eumolpinae) w Polsce

Current localities of *Chrysochus asclepiadeus* (PALLAS, 1773) (Coleoptera: Chrysomelidae: Eumolpinae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Chrysomelidae, *Chrysochus asclepiadeus*, faunistics, Poland.

Obszar rozszedlenia *Chrysochus asclepiadeus* (PALL.) obejmuje znaczną część Europy i sięga Azji Środkowej. Północna granica zasięgu przebiega w Europie przez północną Francję, środkowe Niemcy, południową i wschodnią Polskę, Białoruś, Litwę i Łotwę (ALEKSANDROVICH i in. 1996: Catalogue of Coleoptera (Insecta) of Belarus, Minsk. 103 ss.; TAMUTIS i in. 2011: ZooKeys, 121: 1-494; TELNOV 2004: Check-list of Latvian beetles (Insecta: Coleoptera), Vol. 1, Riga. 115 ss.; WARCHAŁOWSKI 1993: Fauna Polski, 15: 1-278). Granica południowa biegnie przez środkowe Włochy, Bośnię i Bułgarię. Ponadto podawany z wyspy Samos i Syrii (WARCHAŁOWSKI 1993: ibid.). W Polsce znane są stanowiska tego gatunku z Suwalszczyzny, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, Wyżyny Lubelskiej, Rabki (Beskid Zachodni) i Beskidu Wschodniego (BARTKOWSKA 1994: Fragm. faun., 37: 201-210; BURAKOWSKI i in. 1990: Kat. Fauny Pol., XXIII, 16: 1-279; SZYMCZAKOWSKI 1960: Pol. Pismo Ent., 30: 173-242; WARCHAŁOWSKI 1993: ibid.; WĘGRZECKI 1963: Fragm. faun., 11: 1-19). Większość danych faunistycznych z Polski dotyczy jednak początku XX, a nawet końca XIX wieku, zatem wymagają potwierdzenia nowymi materiałami (BURAKOWSKI i in. 1990: ibid.). Omawiany gatunek zasiedla nasłonecznione stanowiska, występuje na skałkach wapiennych i w ich sąsiedztwie, na brzegach lasów i zarośli, także w widnych dąbrowach (BURAKOWSKI i in. 1990: ibid., SZYMCZAKOWSKI 1960: ibid.). Jego rośliną żywicielską jest ciemiężyk białokwiatowy – *Vincetoxicum hirundinaria* MED. (BURAKOWSKI i in. 1990: ibid., WARCHAŁOWSKI 1971: Klucze oznacz. Owad. Pol., XIX, 94a: 1-113; WARCHAŁOWSKI 1993: ibid.). *Chrysochus asclepiadeus* jest w Polsce chrząszczem rzadko spotykanym, został umieszczony (pod starą nazwą *Eumolpus asclepiadeus*) na polskiej czerwonej liście zwierząt w kategorii NT (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red.): Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110). Mimo, iż ciemiężyk jest w naszym kraju szeroko rozmieszczoną i dość pospolitą rośliną, to chrząszcz ten występuje bardzo lokalnie, należy więc przypuszczać, iż istnieje jeszcze inny czynnik ograniczający niż tylko roślina żywicielska (L. BOROWIEC – inf. ustna).

Poniżej podajemy dane dotyczące 3 stanowisk *Chrysochus asclepiadeus*, które można uznać za współczesne:

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Gniewkowo vic. (UTM: CD26), 11 VIII 1978 – 1 ex., leg. J. M. GUTOWSKI, coll. L. BOROWIEC; Toruń - Glinki vic. (CD37), 17 VIII 2011 – 3 exx. (2 exx. in copula), 26 VIII 2011 – 3 exx. (2 exx. in copula), Góra Żymińskiego vic. na tere-

nie poligonu artyleryjskiego (projektowany obszar Natura 2000 „Wydmy Kotliny Toruńskiej”), na roślinie żywicielskiej, leg. M. KRZYŻYŃSKI et B. PACUK, coll. B. PACUK, M. KRZYŻYŃSKI et R. ŚCIBIOR.

Na podstawie okazu z Gniewkowa *Chrysochus asclepiadeus* został po raz pierwszy wykazany z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (BURAKOWSKI i in. 1990: *ibid.*), jednak bez podania szczegółowych danych. Dzięki uprzejmości prof. dr hab. L. BOROWCA dane te przedstawiamy w tym miejscu. W bliskim sąsiedztwie położone jest stanowisko odkryte przez autorów (na terenie poligonu artyleryjskiego), wcześniejsze stanowisko znajduje się poza poligonem (w linii prostej oddalone jest o ok. 12 km). Wskazuje to na możliwe szersze rozmieszczenie *Chrysochus asclepiadeus* na terenach położonych na południe od Torunia i pozwala mieć nadzieję na odnalezienie kolejnych stanowisk tego rzadkiego chrząszcza w odpowiednich dla niego siedliskach na tym obszarze. Nowe miejsce występowania odkryte przez autorów znajduje się na niewielkim wzniesieniu, nieznacznie nachylnym w kierunku południowo-wschodnim. Wzniesienie porośnięte jest głównie przez żarnowiec miotlasty – *Cytisus scoparius* (L.) LINK i wrzos – *Calluna vulgaris* (L.) HULL, miejscami także przez nalot topoli osiki – *Populus tremula* L. i sosny zwyczajnej – *Pinus sylvestris* L. W runie obecne są jastrzębiec kosmaczek – *Hieracium pilosella* L., kocanki piaszkowe – *Helichrysum arenarium* (L.) MOENCH, dziewanna – *Verbascum* sp., dziurawiec – *Hypericum* sp., trzcinnik piaszkowy – *Calamagrostis epigeios* (L.) ROTH i szczytliha siwa – *Corynephorus canescens* L. Występują też płaty chrobotka – *Cladonia* sp. oraz piaszczyste płaty pozbawione roślinności. *Vincetoxicum hirundinaria* rośnie na wzniesieniu pojedynczo – autorom udało się odnaleźć 7 osobników tej rośliny, przeważnie na nieporośniętych, piaszczystych płatach. Obecność i żerowanie *Chrysochus asclepiadeus* stwierdzono na dwóch z nich.

– Wyżyna Lubelska: Tarnogóra (FB54), 26 VII 1987 – 6 exx., 15 VI 1989 – 1 ex., leg. L. BOROWIEC; 25 VI 1997 – 2 exx., na roślinie żywicielskiej, leg. E. PIETRYKOWSKA-TUDRUJ. Gatunek ten był już podawany ogólnikowo z Wyżyny Lubelskiej (BARTKOWSKA 1994: *ibid.*) na podstawie okazów zebranych przez prof. dr hab. L. BOROWCA, dzięki jego uprzejmości podajemy tutaj szczegółowe dane. Uzupełniamy to o dane dotyczące okazów zebranych w okresie późniejszym na tym samym stanowisku przez dr E. PIETRYKOWSKĄ-TUDRUJ.

Dziękujemy serdecznie prof. dr hab. Lechowi BOROWCOWI, dr Ewie PIETRYKOWSKIEJ-TUDRUJ i dr Radosławowi ŚCIBIOROWI za dane i informacje wykorzystane w tej notatce, a także panu inż. Stanisławowi SŁOMIŃSKIEMU, Nadleśniczemu Nadleśnictwa Gniewkowo, za umożliwienie nam prowadzenia badań faunistycznych na terenie poligonu artyleryjskiego.

Bartłomiej PACUK, Maciej KRZYŻYŃSKI, Zakł. Ekol. Zwierząt UMK, Toruń

609. Nowe stanowiska *Laena reitteri* WEISE, 1877 (Coleoptera: Tenebrionidae: Lagriinae) w Polsce

New records of *Laena reitteri* WEISE, 1877 (Coleoptera: Tenebrionidae: Lagriinae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Tenebrionidae, Lagriinae, *Laena reitteri*, new records, SE Poland.

Laena reitteri WEISE, 1877 to rzadko poławiany gatunek górski. W Polsce ma zasięg występowania ograniczony do 3 krain południowo-wschodnich: Beskidu Zachodniego, Beskidu Wschodniego (BURAKOWSKI i in. 1987: *Kat. Fauny Pol.*, XXIII, 14: 1-309; IWAN i in. 2010: *Fragm. faun., Mus. Zool. Pol.*, 53, 1: 7) i Bieszczadów (BYK 2008: *Wiad. entomol.*, 27, 3: 172).

Poniżej podaję nowe stanowiska *L. reitteri* w Beskidzie Wschodnim:

- Góry Słonne: rezerwat „Góra Sobień” ad Sanok (UTM: EV98), 26 V 2009 – 2 exx., pod stertą murszejących gałęzi w grądzie, leg. D. TWARDY; Bykowce ad Sanok (EV98), w sąsiedztwie rez. „Polanki”, 24 V 2011 – 1 ex., wysiany ze ściółki w grądzie nad potokiem, leg. D. TWARDY; rezerwat „Polanki” ad Sanok (EV98), 24 V 2011 – 1 ex., szczątki pod odstającą korą, martwej, stojącej jodły w buczynie karpackiej, 11 VIII 2011 – 2 exx., pod stertą gałęzi w buczynie karpackiej, leg. D. TWARDY; Załuż ad Sanok (EV98), 30 V 2011 – 2 exx., wysiane ze stosu murszejących gałęzi w buczynie karpackiej, leg. D. TWARDY; Sanok - Olchowce (EV89), 8 VII 2011 – 2 exx., wysiane ze ściółki i sterty murszejących gałęzi w lesie dębowo-bukowym z domieszką jodły, leg. D. TWARDY.
- Pogórze Dynowskie: Turze Pole ad Brzozów (EA70), nieopodal wzgórza Patria, ok. 350 m n.p.m., 3 VII 2010 – 1 ex., w ściółce między kępami mchu płonnika, 9 VII 2010 – 1 ex., w kępie mchu płonnika, w lesie grabowo-dębowo-bukowym, leg. D. TWARDY.

Materiał dowodowy przechowywany „na sucho”, znajduje się w zbiorze autora.

Dariusz TWARDY, Brzozów

610. *Bittacus hageni* BRAUER, 1860 (Mecoptera: Bittacidae) w Polsce centralnej

Bittacus hageni BRAUER, 1860 (Mecoptera: Bittacidae) in central Poland

KEY WORDS: Mecoptera, Bittacidae, *Bittacus hageni*, faunistics, Poland.

Rodzaj *Bittacus* LATREILLE, 1802 jest w Europie reprezentowany przez dwa gatunki: *Bittacus italicus* (MÜLLER, 1766) i *Bittacus hageni* BRAUER, 1860. Oba notowane są bardzo rzadko w południowej, zachodniej i środkowej części Europy (TAJOVSKÝ K., LAUTERER P. 1986: Čas. morav. Muz., Vědy přír., 71: 189-193; DEVETAK D. 1991: Z. Arbeitsgem. öst. Entomol., 43: 51-54; WILLMANN R. 2011: Bittacidae. Fauna Europaea, ver. 2.4, <http://www.faunaeur.org>). Najbardziej na północ wysunięte znane dotąd stanowiska obu gatunków znajdują się na południu Polski: jedną samicę *B. italicus* odłowił prawie 60 lat temu STROJNY (1955: Wszechświat, 1955, 2: 75) w Zbylitowskiej Górze koło Tarnowa, zaś *B. hageni* w liczbie dwóch osobników (samiec i samica) złowił niedawno PRZYBYŁOWICZ (2006: Pol. Pismo ent., 75: 333-337) w Młodziejowicach pod Krakowem. Poniżej donosimy o pierwszym stwierdzeniu gatunku z rodzaju *Bittacus* w Polsce centralnej, przeszło 250 km na północ od wcześniej podawanych stanowisk.

Bittacus hageni BRAUER, 1860

- Nizina Mazowiecka: Łomianki Dolne (UTM: DD90) ad Warszawa, 14–22 VII 2011 – 1 ♀, las łęgowy nad Wisłą na wysokości rezerwatu „Ławice Kiełpińskie” (52°22'N, 20°54'E), w pułapkę (o średnicy 9 cm z płynem konserwującym i detergentem) zawieszoną na konarze drzewa na wysokości ok. 4 m, w odległości ok. 8 m od brzegu rzeki, leg. T. PLEWKA.

W wielogatunkowym drzewostanie łągu, w którym odłowiono wymienioną samicę *B. hageni*, licznie reprezentowane są wierzby, topola czarna i biała, wiązy, głogi, klon jesionolistny i klon polny. Identyfikacji odłowionego okazu dokonano na podstawie rysunków terminaliów samiczych *B. italicus* i *B. hageni* zamieszczonych w pracy TAJOVSKÝ'EGO i LAUTERERA (1986: ibid.) oraz rysunków przednich skrzydeł obu gatunków z pracy DOBOSZA i HADASIA (1999: Wiad. entomol., 17 (1998): 145-150).

Tadeusz PLEWKA, Dziekanów Leśny

Piotr CERYNGIER, Wydz. Biol. Nauk Środ. UKSW, Warszawa

611. Przyczynek do wiedzy o rozmieszczeniu *Melitaea phoebe* (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775) (Lepidoptera: Nymphalidae) w Polsce

Contribution to the knowledge of the distribution of *Melitaea phoebe* (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775) (Lepidoptera: Nymphalidae) in Poland

KEY WORDS: Lepidoptera, Nymphalidae, *Melitaea phoebe*, faunistic record, N Poland.

Melitaea phoebe (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775), to jeden z 7 przedstawicieli rodzaju *Melitaea* FABRICIUS, 1807 w Polsce, a przy tym jeden z najrzadszych. Jest to gatunek południowy o zwartym areale dochodzącym do środkowych Niemiec, Słowacji i Czech, dalej znany ze stanowisk dysjunktywnych rozmieszczonych aż do południowych granic Estonii. *M. phoebe* zasiedla suche kwieciste łąki i murawy na skrajach lasów, a rośliny pokarmowe gąsienic to różne gatunki z rodzajów *Centaurea* LINNAEUS, 1753 i *Cirsium* MILLER, 1754. Zależnie od warunków klimatycznych i wysokości bezwzględnej, jest monowalentna i lata od pierwszej dekady czerwca do końca lipca, albo biwalentna – i lata od końca kwietnia do połowy czerwca oraz od końca czerwca do początku września (BUSZKO, MASŁOWSKI 2008: Motyle dzienne Polski. Wyd. Koliber, Nowy Sącz. 274 ss.; KUDRNA 2002: Oedippus, 20: 1-343; REICHHOLF-RIEHM 1996: Motyle. GeoCenter, Warszawa, 288 ss.; TOLMAN, LEWINGTON 2007: Motyle Polski i Europy. Wyd. Influence, Dąbrowa Górnicza. 347 ss.). Do 1988 r. *M. phoebe* odnotowano tylko kilkakrotnie w okolicach Poznania i Warszawy oraz w Puszczy Białowieskiej, uważając przy tym, że złowione osobniki zaleciały z terenów na wschód od granic Polski (BUSZKO, MASŁOWSKI 2008: ibid.). Pierwszą stałą populację odnaleziono dopiero w 2008 r., na jednym stanowisku w Beskidzie Niskim (WARECKI 2011: Wiad. entomol., 30: 62).

W roku 2011 odkryto cztery nowe stanowiska *M. phoebe* w Suwalskim Parku Krajobrazowym i na terenach przyległych:

- Malesowizna-Turtul (UTM: FF11), 1–8 VII 2011 – obserwowano 4 ♀ ♀,
- Przełomka (FF11), 4 VII 2011 – obserwowano 1 ♂ i 1 ♀,
- Rez. „Rutka” (FF21), 5 VII 2011 – obserwowano 2 ♀ ♀,
- Żywa Woda (FF20), 8 VII 2011 – obserwowano 1 ♀.

Motyle obserwowano zwykle na południowych lub południowo-zachodnich zboczach moren i ozów, na suchych łąkach, zawsze w pobliżu lasu. Notowano głównie samice żerujące na kwiatach *Centaurea* spp. Stan wszystkich zaobserwowanych osobników wskazywał na koniec ich pojawu. W sierpniu 2011 r. próbowano również na odkrytych stanowiskach odnaleźć osobniki drugiego pokolenia oraz gąsienice, lecz bezskutecznie.

Cechująca się młodoglacjalną rzeźbą terenu Suwalszczyzna, obfituje w zbocza podobne do badanych przez nas w 2011 r. Jest wysoce prawdopodobne, że *M. phoebe* występuje też na innych stanowiskach w tym regionie. Warto też zauważyć, że *M. phoebe* podano z kilkunastu stanowisk na Litwie, w większości skupionych na wschodzie i południowym wschodzie kraju (DAPKUS 2006: New rare Lit. Insect Sp. Rec. Descr., 17: 83-85; IVINSKIS 1998: Acta zool. Lith., Ent., 8: 9-22). Ponadto we wschodniej Europie gatunek ten stwierdzono na Łotwie, w Estonii, Rosji, na Białorusi i Ukrainie. Istnieje prawdopodobieństwo, że występowanie *M. phoebe* w tej części Europy nie jest dysjunktywne, ale ma bardziej zwarty zasięg.

Łukasz DAWIDOWICZ, Grzegorz WAGNER, Weronika JARSKA,
Studenckie Koło Nauk. Biologów UMCS, Lublin
Paweł BUCZYŃSKI, Zakład Zoologii UMCS, Lublin